

Cumhurbaşkanlığı

Devlet Denetleme Kurulu Tarafından

kamu kurumu niteliğinde

meslek kuruluşları üzerine

değerlendirme raporuna dair

odamız görüşü

1950`li yıllar korporatist ilişkilerin kurulduğu tepe örgütlenmelerin hayata geçirildiği yıllarda TMMOB`de kuruluyor. Kamu kurumu niteliği veriliyor. Amaç ve faaliyetleri düzenleniyor. Üyelik zorunlu kınıyor. Dış denetim öngörülüyor. TMMOB`ye bir korporatist kurum kimliğiyle bakılıp kurulduğu anlaşılıyor. Bugünden geriye baktığımızda TMMOB`nin bu kimliğinin dışında davrandığı görülüyor.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu (CDDK) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşlarına ilişkin değerlendirme ve önerilerine;

- Mesleki örgütlenme ihtiyacı,
- Anayasa`nın 135 inci maddesi,
- Kuruluş, örgütlenme ve teşkilat yapıları,
- İşlev ve faaliyetleri,
- Seçim uygulamaları,
- Üyelik ve sicil uygulamaları,
- Mali yapıları ve uygulamaları,
- Meslek kuruluşları ve vergisel yükümlülükler,
- Mesleki denetim ve disiplin uygulamaları,
- Etik kurallar, mal bildiri ve bilgi edinme hakkı uygulamaları,
- Meslek kuruluşlarına tanınan bazı yetki ve ayrıcalıklar,

- İç ve dış denetim uygulamaları,
- İç kontrol, harcama ve ihale uygulamaları,
- Muhasebe ve raporlama uygulamaları,
- İstihdam, maaş, huzur hakkı ve harcırah uygulamaları,
- Meslek kuruluşları ve rekabete uyum,
- Mesleki eğitim uygulamaları,
- Sosyal yardımlaşma ve dayanışma uygulamaları,
- Devlet ve meslek kuruluşları ilişkisi,
- Diğer meslek kuruluşları ve Mesleki Yeterlilik Kurumu ana başlıkları altında yer verilmiştir.

Oldukça geniş bir biçimde ele alınan kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları (KKNMK) üzerine değerlendirme ve önermeler KKNMK`lerin birbirinden çok farklı özellikler göstermesine rağmen rapor üzerine özlü bir değerlendirme yapmağa engel oluşturmuyor. Bu nedenle DDK raporunda ele alınan birçok konuyu ele almak yerine kimi alıntılarla DDK raporunun mantığını sergileyip değerlendirme yapacağız.

1950`li yıllardan itibaren kurulmaya başlayan KKNMK`ler bugünkü koşullarda nasıl olmalıdır? Devletle nasıl ilişkilendirilmelidir? Raporda bu konulara yanıt aranırken kimi önermelerde bulunulur.

Bu önermeler raporda 43 öneri olarak sunulur

DDK raporunda KKNMK ile ilgili aşağıdaki değerlendirme yapılır.

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının örgütsel yapılarındaki mevcut yapısal sorunlar, temel olarak "idare" içinde yapılandırılmış ve devlet teşkilatının bir parçası olmalarından kaynaklanmaktadır. Örgütlenme biçimi, hukuki nitelikleri ve statüleriyle bağlantılı olmayan çeşitli sorunlar bulunduğu tartışmasızdır. Ancak mevcut yapılanmada en önemli sorun, bu kuruluşların ne kamu kurumu veya kuruluşu olarak tam manasıyla kamu hukuku kurallarına tabi bir idare teşkilatı, ne de dernek veya sendika tipi örgütler gibi sivil toplum kuruluşu olarak yapılandırılmış olmasından, yani hukuki niteliklerinin ve idare teşkilatı içindeki yerlerinin "kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu" şeklinde mahiyeti belirsiz ve muğlak bir şekilde tanımlanması ve kamu kurumu veya kuruluşu olmadıkları halde, bunlara kamu tüzel kişiliği tanınmasından doğmaktadır. Diğer sorunlar tali nitelikte olup, tüm örgütsel yapılarda görülebilir ve bunların çözümü görece olarak daha kolaydır. Bu yapısal sorunlar meslek kuruluşlarının kamu kurum ve kuruluşları, üyeleri olan meslek mensupları ve sivil toplum kuruluşlarıyla olan ilişkilerinde kendini açıkça göstermektedir.

Meslek kuruluşlarının "kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları" olarak kamu yönetimi aygıtı içinde tanımlanmış olması ve kendilerine yasal düzenlemelerle verilen işlev ve görevler arasındaki çelişkiler bu kuruluşlarda bir kimlik ve misyon çatışmasına (kurumsal anlamda) neden olmaktadır. Meslek kuruluşu olarak üyelerinin talep ve ihtiyaçlarının karşılanması, çıkarlarının korunması amacı ile kamu tüzel kişiliği kimliğiyle belli yönler den kamu yararının gözetilmesi amacı arasındaki çelişki faaliyetlere ve devletle olan ilişkilere de yansımaktadır. Aynı durum meslek kuruluşlarının mesleki derneklerle olan ilişkisi bakımından da geçerlidir(s.396-397).

DDK bu değerlendirmede mevcut durumda sivil toplum kuruluşu gibi yapılan ama sivil toplum kuruluşu olmayan kamu kurumu niteliğini taşımayan bir KKNMK yapılanması görüldüğünü mesleki kuruluşların hukuki niteliklerinin muğlaklığından kaynaklı olarak ortaya çıkan meslek kuruluşları üye, toplum, devlet ilişkilerinin yeniden tanımlanmasının gerekli olduğu tespitini yapar. Bu bağlamda öneriler geliştirir.

Raporun yazılma amacı KKNMK `larının faaliyetlerinin değerlendirilip, bu kapsamda yeniden düzenlenmesini içermektedir. Bu nedenle KKNMK `ların faaliyetlerinin

DDK raporunda nasıl değerlendirildiğine bakmanın öze yönelik değerlendirme açısından en sağlıklı yol olduğunu düşünüyoruz. Raporunda mesleki kuruluşların faaliyetleri ile ilgili;

Kapsamı ve türleri itibarıyla çeşitlilik gösteren meslek kuruluşlarının faaliyetleri temel olarak mesleğe ve meslek mensuplarına yönelik mesleki faaliyetler ile kamu hizmeti niteliği gösteren kamusal nitelikli faaliyetler olarak tasnif edilebilmektedir. Birinci grup faaliyetler daha çok meslek mensuplarına yönelik iken, ikinci tür faaliyetler ise daha çok devlet ve toplumun geneline yönelik faaliyetlerdir. Bu faaliyetler başlıklar itibarıyla, kamusal faaliyetler (kamu hizmeti niteliği gösteren faaliyetler), mesleki faaliyetler, ekonomik faaliyetler, sosyal ve kültürel faaliyetler ve diğer faaliyetler olarak da sayılabilmektedir.(s. 435)

Saptamasında bulunulurken Meslek kuruluşlarının işlev ve faaliyetleri konusunda bazı tereddütler ve uyumsuzluklar bulunduğunu belirtir.

Bunlar temel olarak;

Anayasa ve yasalarla belirlenen kuruluş amaçları dışında kalan bazı faaliyetlerin yürütülmesi,

Hizmet ve faaliyetlerin yürütülmesinde meslek mensuplarının beklenti ve ihtiyaçlarının yeterince dikkate alınmaması, yönetimi elinde bulunduran kesimlerin karar alma mekanizmalarını demokratiklik, katılımcılık, çoğulculuk ve şeffaflık ilkelerine aykırı olarak işletmeleri,

Kurumsal olarak, organlar düzeyinde siyasi veya ideolojik nitelikte algılanabilecek yönde etkinlikler yürütülmesi,

Kuruluşların kamusal nitelik ve işlevlerine, kamu tüzel kişiliklerine rağmen, devletten tamamen bağımsız ve idari teşkilatın dışında kalan sivil toplum örgütleri gibi hareket etmeleri, buna karşın belli konularda "kamu kurumu niteliğinin" ve "kamu tüzel kişiliği"nin öne çıkarılması,

Anayasa ve yasalardaki açık düzenlemelere rağmen devletin idari ve mali denetim yetkisi dışında kalmasının talep edilmesi, merkezi idarenin vesayet yetkisinin özerkliğin ihlali olarak değerlendirilmesi, dolayısıyla karar, işlem veya etkinliklerle ilgili olarak merkezi idareye tanınan yetkilerin kabullenilmemesi,

Kaynakların hizmet ve faaliyetlere tahsisi ve bunların alternatif maliyetleri konusunda profesyonellikten uzak bir yaklaşım sergilenmesi, meslek ve meslek mensuplarının önceliklerinin dikkate alınmaması, kurumsal gelirlerin verimli, etkin ve amacına uygun olarak kullanılmaması,

Meslek ve meslek mensuplarının çıkarlarıyla doğrudan bağlantılı olmayan çeşitli konularda devlet, hükümet, merkezi veya yerel düzeydeki kamu kurum ve kuruluşları uygulamalarına yönelik etkinliklerde bulunulması,

Dava açma ehliyetinin amacını aşan bir yaklaşımla geniş bir şekilde kullanılması, çeşitli konulardaki politik kararlarla ilgili olarak taraf olarak davranılması.

Bu ve benzeri yaklaşımların sonucu olarak meslek kuruluşlarının işlev ve faaliyetleri; meslek mensupları, yetkili merciler ve kamuoyunca sorgulanmakta ve bu kuruluşlara "kamu kurumu niteliği" tanınmasının ve "kamu tüzel kişiliği" verilmesinin "uygunluğu/yerindeliği" konusu tartışmaya açılmaktadır. Bu nedenle, meslek kuruluşlarının faaliyetlerinin bunların kuruluş amaçlarına, niteliklerine uygunluğu ve faaliyetlerin etkinliği konuları üzerinde durulması gerekmektedir.(s.435-436).

değerlendirmesinde bulunulur.

Burada görüleceği gibi somut olayların üzerinden giderek tespitlerden çok belirli bir bakış açısıyla faaliyetlerin yorumlanması ve sonuçlar çıkarılmaktadır. Örneğin dava açma konusunda açılan davaların niteliği, sonuçları, nedenleri yerine dava açma ehliyetinin geniş şekilde kullanılması eleştirisi yapılmaktadır.

DDK raporunda faaliyetlerin kuruluş amaçlarına uygunluğu başlığıyla şu görüşler sunulur.

FAALİYETLERİN KURULUŞ AMAÇLARINA UYGUNLUĞU

Meslek kuruluşlarının amaç dışı faaliyette bulduklarına ilişkin istemler ya kanunda belirlenen merciler (örneğin meslek kuruluşuyla ilgili bakanlık) ya da Cumhuriyet Savcıları tarafından yapılabilmektedir. Üyelerin veya ilgili vatandaşların bu konuda yetkili merciler veya savcılıklara başvuru yapabilmeleri genel hükümler çerçevesinde mümkündür. Ancak, uygulamadaki işleyişe bakıldığında söz konusu mekanizmaların öngörüldüğü şekliyle işlemediği ve bu konuda yeterli bir kontrol/denetim mekanizmasının bulunmadığı görülmektedir.

İlgili bölümde belirtildiği üzere meslek kuruluşlarında iç ve dış denetim uygulamalarının işleyişinde büyük sorun ve yetersizlikler bulunmaktadır. İç denetim faaliyetleri usulen/şeklen gerçekleştirilse bile özellikle dış denetim mekanizmaları çok sınırlı bir şekilde işletilmektedir.

Bakanlıklar ve diğer kamu kuruluşları Anayasa ve

yasalarla kendilerine verilen idari ve mali denetim yetkilerini kullanmamakta veya şikâyet/ihbar gibi durumlara hasretmektedirler.

Denetim yapılmayınca da meslek kuruluşlarının kuruluş amaçları dışında faaliyet gösterip göstermedikleri hususunda yeterli bilgiye sahip olunamamaktadır. Ayrıca, bilgi sahibi olsalar bile meslek kuruluşlarıyla ilişkileri ve kamuoyu baskısı nedeniyle gerekli yasal süreçleri işletme konusunda çekingen davranmaktadırlar.

Diğer yandan, meslek kuruluşlarının çoğunun kapalı örgütsel yapılar olduğu, şeffaflık ve hesap verme mekanizmalarının yetersiz olduğu, küçük gruplar dışında kalan geniş kesimlerin meslek örgütünün faaliyetlerinin dışında kaldığı ve yönetim etkinliklerine yabancılaştığı, seçimlere katılmadığı/katılamadığı, yürütülen faaliyet ve hizmetler konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığı/olmadığı dikkate alındığında, faaliyetlere ilişkin olarak üye/meslek mensubu denetiminin de yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır.

Bu durum yönetim kurullarına geniş bir hareket imkânı sağlamakta ve yürütülecek hizmet ve faaliyetler yönetim kurullarınca belirlenmektedir. Yukarıda belirtilen sebepler dolayısıyla kuruluş amaçları dışında kalan faaliyetlerin kontrolü için öngörülen sistem uygulamada yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle de kuruluşlar öngörülen devlet denetimi/vesayetine rağmen amaç dışı faaliyette bulunabilmektedir. Mesleki ve toplumsal işlevleriyle örtüşmeyen, ideolojik veya siyasi niteliği baskın etkinlikler meslek kuruluşlarının etkinliğini sınırlayan bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Bu husus meslek mensuplarının meslek örgütlerine bakış ve yaklaşımlarını da olumsuz etkilemektedir. Keza, bu tür etkinlikler devlet organlarıyla olan ilişkileri de zedelemekte ve bir tür çatışmaya neden olmaktadır.

Hâlbuki Anayasa bu kuruluşları "kamu tüzel kişiliği" olarak tanımış ve bu kuruluşları "kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları" biçiminde nitelendirmiştir. Anayasa Koyucu, hem bu kuruluşların kuruluş amaçlarını saymış ve kuruluş amaçları dışında faaliyette bulunmayı yasaklamış, hem de bunların ancak kanunla kurulabileceğini ve devletin idari ve mali denetimine tabi olduklarını hükme bağlamıştır. Kuruluş organlarının kendi üyeleri tarafından yargı gözetimi altında seçileceği öngörülmesine karşın, amaç ve faaliyet konusunda belli ölçüde sınırlamalar getirilmmiştir.

Yani, bu kuruluşlara tam anlamıyla bir bağımsızlık (özel hukuk hükümlerine tabi örgütlerden farklı olarak) değil, belli ölçüde özerklik tanınmıştır. Bu özerklik kesinlikle, kamu kurumu niteliğindeki meslek

kuruluşları veya üst kuruluşlarının organlarına devlet, devlet organlarıyla olan ilişkilerinde bir "muhalafet" statüsü vermemektedir. Kuşkusuz üyeleri itibarıyla "sivil toplum kuruluşlarına" benzeseler bile, özellikle kurumsal yapılar (teşkilat ve organlar) itibarıyla "kamu tüzel kişiliği"ne sahip olmanın sonucu olarak devletle olan ilişkilerinde diğer kamu kurumlarından farksızdırlar(s.437-438).

DDK MESLEK KURULUŞLARININ faaliyetlerinin denetiminde zafiyet olduğunu dış denetimde bakanlık ve ilgili kuruluşların yeterince mesleki kuruluşları denetleyemediklerini, üyelerinde mesleki kuruluşlar üye arasındaki yabancılaşmadan dolayı yeterince denetim gerçekleştiremediklerini ,bu kuruluşların bağımsız değil özerk olduğunu belirterek ,ancak devletle KKNMK arasında ilişkilerin iki kamu kurumu arasındaki ilişki biçiminden farkının olmaması gerektiğini düşünmektedir . Dunların sağlanmasına yönelik olarak soruşturma, denetim süreçlerinin devreye girmesi gerektiğini düşünür.

Sonuç olarak, meslek kuruluşları ve üst kuruluşları Anayasanın 135 inci maddesi, kuruluş kanunları ve ilgili kanunları çerçevesinde yürürlüğe konulan düzenleyici normlarda belirlenen amaçlar ve yapılan düzenlemeler doğrultusunda etkinlik göstermek durumundadırlar. Amaç ve etkinlik alanlarını aşarak kurumsal olarak (organlar düzeyinde) siyasi, ticari veya başkaca amaç dışı faaliyetlere yönelmeleri kuruluş amaçları, işlevleri ve kendilerine verilen görev ve yetkilere aykırılık oluşturacaktır.

Bu konudaki sorunların çözümü ve hukuka uygunluğun sağlanması bakımından faaliyetlerin kuruluş amaçlarına uygunluğu hususunun iç ve dış denetim uygulamaları sırasında incelenmesi ayrıca yetkili merciler ve savcılıklarca da bu konuda hassasiyet gösterilmesi gerekmektedir(s.438).

DDK raporunun siyasi ve ideolojik nitelikli faaliyetler başlığı altında değerlendirme yaparken bunun baştan beri tartışmalı olduğunu belirterek şu değerlendirmeleri yapar.

SİYASİ VE İDEOLOJİK NİTELİKLİ FAALİYETLER

Meslek kuruluşlarının siyaset yapıp yapamayacakları, bunun doğru olup olmadığı hususu var oldukları gündən beri tartışma gelen bir husustur. Doktrindeki tartışmalar bir yana, bu konu çok defa yargıda uyuşmazlık konusu olmuştur. Hatta 1982 Anayasası`nin hazırlanış sürecinde bu konuda önemli tartışmalar yapılmış ve bu amaçla çeşitli tedbirler öngörülmüştür. Ancak, Avrupa Birliği`ne uyum sürecinde demokratikleşme yönündeki düzenlemelerle Anayasadaki bazı sınırlamalar kaldırılmıştır. Bununla birlikte, yukarıda da tartışıldığı

üzere amaç dışı faaliyet yasağı korunmuş olup, meri mevzuatımız bu konuda açık hükümler içermektedir. Dolayısıyla, amaç dışı faaliyet yasağı belli ölçüde, siyasi ve ideolojik faaliyetleri gündeme getirmektedir(s.440)

DDK hiç siyaset yapılmasını demek istemediğini ölçülü yapılması gerektiğini düşünerek,tüm meslek kuruluşların böyle olmadığına da vurgu yapar.

Eleştiri konusu olan veya belli ölçüde pozitif hukukça da engellenmeye çalışılan, bu kuruluşların örgüt olarak yalnızca mesleki ve kendi çıkarlarının söz konusu olduğu konularda değil, tüm toplumsal, siyasi, sosyal ve ekonomik kararlara ilişkin olarak ideolojik ve politik görüşleri çerçevesinde siyasi bir aktör gibi faaliyette bulunmaları ve bu niteliklerini öne çıkarmalarıdır.

Yalnız belirtilmelidir ki, bu konuda meslek kuruluşlarının tümünü aynı kategoride görmemek gerekir. Bazı kuruluşlar esas fonksiyon ve görevlerine odaklanmakta ve hukuki çerçeve içerisinde etkinlik göstermektedir. Siyasi, ideolojik yaklaşım ve etkinliklerden özellikle kaçınılmakta ve tüm mensuplarını kucaklayacak bütünleştirici bir perspektifle hareket edilmektedir. Bu durum meslek mensupları ile üyesi oldukları meslek kuruluşları arasındaki güven ilişkisini de pekiştirmektedir(s.440)

Mesleki kuruluşların siyaset yapmalarıyla ilgili olumsuzluğu şu biçimde değerlendirir. Ve öneri de sunar.

Ancak bu konuyla ilgili eleştirilen hususlar ise;

Meslek kuruluşlarının yönetiminin, seçimlerdeki çoğunluk uygulaması sonucunda tümüyle belirli ideolojik ve siyasi görüşe sahip kişilerden oluşması ve bu kişilerin şahsi ideolojik düşünceleri ve siyasi görüşleri doğrultusunda meslek kuruluşunu bir parti gibi kullanarak her alanda ve her konuda açıklamalarda bulunmaları ve eylem yürütmeleri,

Meslek kuruluşu bünyesindeki diğer ideolojik ve siyasi grupların, organlarda temsil edilememesi ve görüşlerinin dikkate alınmaması,

Siyasal iktidarların icraatlarını sert biçimde eleştiren meslek kuruluşlarının denetim ve diğer bazı usullerle iktidarca baskı altına alınmak istenmesi, olarak karşımıza çıkmaktadır.

Söz konusu eleştirilen hususların ortadan kaldırılması veya etkilerinin azaltılması amacıyla gerek seçim sistemi gerekse denetimle ilgili öneriler geliştirilmiş olup bu öneriler ilgili kısımlarda yer almaktadır(s.441)

Kamusal nitelikli faaliyetler başlığı altında raporda kamu hizmeti tartışması yaparak mesleki kuruluşlara

ayrıcalıklar tanındığını belirtir.

Meslek kuruluşları ve üst kuruluşlarının yürüttükleri bir kısım hizmet ve faaliyetler kamu kurum ve kuruluşlarınca yürütülen hizmet ve faaliyetlere benzerlik göstermektedir.

Esasında bunların bir kısmı önceleri devlet tarafından yürütülmekle birlikte, daha sonra çeşitli gerekçelerle kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına devredilen hizmetlerden oluşmaktadır. Kamusal nitelikli, kamu hizmeti niteliği taşıyan hizmet ve faaliyetlerin sunumunda ilgili kural ve standartlara uyulmasının sağlanması önem kazanmaktadır. Bu tür hizmet ve faaliyetleri nitelikleri gereği diğerlerinden ayırmak gerekmektedir.

DDK Kamusal nitelikli hizmetlerden elde edilen maddi kaynaklarla mesleki kuruluşların güç ve etkinlik kazandıklarını belirtir.

Çoğunlukla bu tür hizmet ve faaliyetler kuruluş kanunlarından veya konuya ilişkin özel kanunlardan ve bunlara istinaden yapılan düzenlemelerden oluşmaktadır. Kamusal nitelikli hizmet ve faaliyetler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına büyük güç ve etkinlik kazandırmaktadır. Bu konudaki işlevler ve kullanılan yetkiler, bu kuruluşları ekonomik ve toplumsal hayatta önemli aktörler haline getirmektedir. Ayrıca, bu tür etkinliklerden elde edilen gelirler de meslek kuruluşları için önemli bir finansman kaynağı oluşturmaktadır. Mesleğe ilişkin kuralları, standartları belirleme, meslek mensuplarının uyacakları ahlak kurallarını tespit etme, bunlara uymayanlar hakkında disiplin hükümlerini uygulama, mesleğe giriş ve unvan kullanımını kurallara bağlama, mesleki faaliyetlerin icrasını denetleme ve üçüncü şahısların ihtiyaç duydukları bazı konularda bir kamu kurumu gibi hizmet sunma gibi durumlar kamusal nitelikli hizmet ve etkinliklere örnek oluşturmaktadır.

Devletin yasal düzenlemelerle kimi ayrıcalıkları mesleki kuruluşlara verdiği dolayısıyla hizmetlerin devlet, toplum yararına kullanılıp kullanılmadığına da bakması, kontrol etmesi gerektiğini belirtir

Bu hizmet ve etkinliklerin "kamu hizmeti" keyfiyeti taşıması doğal olarak belli ölçüde bir devlet denetimini de gerektirmektedir. Devlet yasal düzenlemelerle yetkisini kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları veya üst kuruluşlarına devretmiş ve bu kuruluşlara kamusal güç, yetki ve ayrıcalıklar tanımıştır. Devredilen bu yetkilerin kullanımı ve hizmetlerin yürütülmesinde amaca ve hukuka uygun davranılıp davranılmadığının izlenmesi/denetlenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla özellikle kamusal nitelikli faaliyetlere ilişkin denetimler üçüncü taraflar, toplum ve devlet çıkarlarının korunması ve mesleki çıkarlarla

dengelenmesi bakımından önem arz etmektedir (s.442)

Kimi faaliyetlerin ekonomik gerekçeler nedeniyle yeniden ele alınması gerektiği şu şekilde belirtilir.

Meslek kuruluşlarına üyeleriyle ilgili görevler yanında doğrudan vatandaşlara karşı da hizmet vermek üzere imtiyaz niteliğinde bazı görevler verilmektedir. Böylece meslek kuruluşları bir nevi KİT'leşmektedir. Bu durum özellikle yüksek gelirler elde edilmesini sağlayan bazı etkinliklerin meslek kuruluşlarının esas amaç ve işlevlerinin önüne geçmesine neden olmaktadır.

Dolayısıyla kuruluşların kuruluş amaçları, yapıları ve nitelikleriyle örtüşmeyen bazı sonuçlar doğmaktadır. Diğer yandan, özel kuruluşlarca da verilmesi mümkün olan bazı hizmetlerin tekel niteliğinde meslek kuruluşlarından temin edilmesi zorunluluğu getirilmesi, rekabet şartlarının ortadan kaldırılması ekonomik anlamda da bazı olumsuz sonuçların ortaya çıkmasına yol açmaktadır(s.442)

Raporda sıkça vurgulanan faaliyetlerin anayasa yönünden değerlendirmesi şu şekilde yapılır.

Öte yandan, Anayasanın 135 inci maddesinde, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşlarının, kuruluş amaçları dışında faaliyette bulunamayacakları hüküm altına alınmış olup, kuruluş amaçları ise, "belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak" olarak sıralanmıştır.

Ancak meslek kuruluşlarıyla yasal düzenlemelerde amaç dışı faaliyetler konusu detaylandırılmamış, sadece Anayasa hükmünün tekrarı ile yetinilmiştir(s.442).

Temel olarak bu değerlendirmeler çerçevesinde önermelerini oluşturur. 5. bölümde 19 başlık altında sunulan 43 öneri şu konuların yeniden ele alınıp düzenlenmesini amaçlamaktadır.

1. Kamu kurumu niteliğinin yeniden tanımlanması
2. Örgütlenme konusunda yeniden yapılanma
3. Yürütülen hizmet alanının belirlenmesi
4. Seçim sisteminde değişiklikler
5. Üyelik zorunluluğu
6. Mali konuda denetim, gelirlerin harcanması, gelirlerin belirlenmesi

7. Mesleki denetim, disiplin, işleyiş, yönetimde verimlilik

8. Diğer konular

Öneriler üzerine kısaca değerlendirmede bulunursak, anayasanın 135. Maddesinde amaç dışı faaliyetlerin detaylandırılmamış olmasından kaynaklı, faaliyetlerin geniş biçimde algılanmasına yol açtığı düşünülerek anayasada da yeni bir düzenleme önerilmektedir (öneri1-2). Düzenlemenin kısıtlayıcı nitelikte bir düzenleme olacağı açıktır.

KKNMK `ların merkezde Birlik, taşrada odalar olarak örgütlenmesi önerilerek yeni bir yapılanma önerilmektedir (öneri3-4). TMMOB ve odaların yapılanmasını tamamen değiştirecektir. Bu şekilde yerleşme koşulları yaratılarak merkezi yapının zaafa uğratılması sağlanacaktır. Bunun koşullarını oluşması açısından mali yapılanmada değişiklik önerilmekte, yerel kaynakların yerelde kullanılması kısıtlı bir miktarın merkezi yapıya aktarılması önerilmektedir (öneri 14). Bu şekildeki bir örgütlenme kamuda yapılması düşünülen reform kapsamındaki yerleşme politikasına da uygunluk sağlayacaktır.

Yukarıda ki rapordan alıntılanan bölümlerden anlaşılacağı gibi yapılacak düzenlemelerle faaliyet alanlarının sınırlandırılması, denetim ve kontrolün tahkim edilmesi amaçlanmaktadır (öneri 7). Denetim mekanizması alanı genişletilerek odaların faaliyetlerinin kuruluş amaçları açısından denetlenmesi (öneri 7), ayrıca iç denetimdeki zafiyetin ortadan kaldırılması için profesyonel denetçiler tarafından denetimin yapılması, Sayıştay 'ca her yıl düzenli denetlenmesi önerilmektedir (öneri 29).

Siyasal, ideolojik içerikli faaliyetlerden yola çıkarak, bunun bir kesimi dışlayan süreçlerin sonucu olarak ortaya çıktığı, bunun önlenmesi açısından da çoğulcu yapıyı sağlayacak gerekçesiyle seçim sistemi önerilmektedir (öneri 8). Bu şekilde egemen ideolojinin etkisi altındaki kitlelerin bir biçimde sürece katılarak eleştirel, muhalif yaklaşımların elimine edilmesi hedeflenmektedir.

Raporda KKNMK `ların ekonomik durumları değerlendirilerek fazla gelirleriyle ilgili devletin tasarruf hakkı kullanması önerilmektedir. Bu önermede kamu kurumu niteliğinin getirdiği ayrıcalığın bedeli istenmektedir (öneri 19-20).

Birlik ve odalarca verilen hizmetlerin ücret belirleniminde yetkili mercii olarak bakanlık yada uygun bir kamu otoritesinin olması önerilmektedir. Aidatların çerçeve kanunda belirlenmesi önerilmektedir (öneri 18). DDK önerileri maddi kaynakların aynı zamanda bir güç olduğu

gerçekliğinde mali açıdan zayıf yapılar oluşturmayı hedeflemektedir.

DDK önermelerinde iç işleyişe yönelik ayrıntılarla mesleki örgütlenmeyi bürokratik bir kuruma dönüştürmek istemektedir. Yapılacak bağış ve yardımın bile miktarına yönelik düzenleme önermektedir (öneri 17).

DDK mantığında kuruluşların organlarına seçilenlere güvenilemez. Denetim, disiplin işleri bağımsız kurullara verilmelidir (öneri22).

DDK aşağıdaki önermeleri sopayla birlikte havuç uzatma anlamına gelmektedir. Bir çeşit uzlaşma için ödüllendirme yapmaktadır.

Meslek kuruluşlarına meslek alanında hegamon olma koşullarını sunan düzenleme içeriyor (öneri 5). Raporda uzun uzadıya demokrasi, sivil toplum vb. değerlendirme de bulunulurken meslek alanına yönelik tekelleri bir düzenlemenin öngörülmesini nasıl değerlendirmeli. KKNMK 'ların alanını daraltırken birazda avantaj sağlanması düşünülmüş olsa gerek. Ayrıca böylesi bir yapılanma ile tüm meslek alanındaki örgütlenmelerin de kontrolü sağlanmış olacak. Demokratik bir toplum oluşturulması açısından son derece tehlikeli bir yapılanma önermektedir. Örgütlenme özgürlüğünü, temel hak ve hürriyetleri yok eden bir düzenleme önerilmektedir.

Mesleki kuruluşların meslek içi eğitim yapmasını ve katılımı zorunlu tutan bir düzenleme önermektedir (öneri 40). Bu düzenleme yeteri kadar açık olmamakla birlikte belgelendirme, sertifikalandırma vb. süreçlerinin kurumsallaştırılmasını sağlayan bir süreçtir. Raporda bununla ilgili bir değerlendirme yok iken, böylesi bir önerme mesleki kuruluşların gelecekteki fonksiyonlarında ne yapmalarının istendiğini göstermesi açısından önemlidir.

Kamuda çalışanların da meslek örgütlerine üyeliğini zorunlu tutan bir yaklaşımda sunuluyor (öneri 13). 12 eylül 1980 'den sonraki süreçte zorunlu üyeliği kaldırılan kamu görevlilerinin, zorunlu üye olarak önerilmesi ilginç olmakla beraber, oluşturulması hedeflenen meslek alanına sıkıştırılmış her aşamada denetlenen bir örgütlenme içinde olmasında ne sakıncası olabilir ki?

DDK raporunda, KKNMK `larda yönetim alanında sorunlar yaşandığı, etkin yönetim anlayışından, iyi yönetim ilkelerinden uzak bir yönetsel işleyişin olduğu eleştirisi yapılmaktadır. DDK raporuna göre yönetim alanıyla ilgili bir diğer olumsuzluk olarak görülen durum, meslek kuruluşlarının mensupları arasındaki ideolojik ve politik tercih farklılıklarından kaynaklanan ayrılıklar ve kimilerinde ortaya çıkan

oligarsşik yapılar ve eğilimler meslek kuruluşlarında yönetimde etkinliği ve başarıyı olumsuz etkileyen faktörler arasında görülmektedir (s.382).

"Özellikle 1960`lardan itibaren, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yönetimini üstlenmek hususunda, kuruluşun üyeleri arasındaki yıpratıcı tartışma ve mücadeleler çoğalmış, dini, siyasi, ekonomik görüş farklılıklarına dayanan gruplaşma eğilimleri ortaya çıkmıştır. Ülkemizdeki demokratikleşme süreci paralelinde geliştiğini söyleyebileceğimiz bu olgu, bu tür kuruluşlarda, üyeler arasında olması gereken dayanışma ve işbirliğini zayıflatmış, kuruluş yönetiminin fonksiyonel olmasını önlemiştir. Zaman zaman Barolarda, Mimar ve Mühendis Odalarında yaşanan, yönetimi ele geçirme çabalarının temel dinamiği "ideoloji" olmuştur denebilir (s.382).

DDK Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını mesleki alanda faaliyetler üzerine yoğunlaşan, gelişmiş ülkelerdeki mesleki kuruluşlara benzeşik bir yapıya dönüşen kurumlar olması gerektiğini belirtir.

Bunlar:

*Çağdaş teknik ve uygulamaların incelenmesi ve bunların uyarlanması, meslek mensuplarının yetkinliklerinin daha da geliştirilmesi gibi amaçlara yönelik olarak bilginin üretildiği ve paylaşıldığı merkezler durumunda olması,

Kurum olarak tek tek bireylerden daha önde ve onları yönlendirici, önlerini açıcı, yeniliği ve gelişmeyi teşvik edici bir yaklaşım içerisinde bulunması,

Meslek kuruluşlarının, mesleki sorunların, gelecekteki risklerin, alınması gerekli tedbirlerin görüşülüp tartışıldığı, bunlara alternatif çözüm önerilerinin geliştirildiği platformlar olarak işleme,

Bu kuruluşların organlarının sadece unvan ve yetki kullanan, üyelerden toplanan ve diğer şekillerde elde edilen kaynakları yöneten, belli durumlarda rutin hale gelmiş toplantıları

yapan ve gerek görüldüğünde açıklama yapmak, bildiri yayımlamakla yetinen birimlere dönüşmemesi,

Gelişmiş toplumlarda özel hukuk hükümlerine tabi meslek örgütlerinin üstlendikleri işlevlerin, yönetim yaklaşımlarının benimsenmesi ve geliştirilen yeni model ve yöntemlere intibak edilmesi beklenmekte ve değerlendirilmektedir (s.395).

DDK raporunda özetle mesleki örgütlenmeye yönelik olarak gelişmiş ülkelerdekine benzeşik mesleki alanıyla sınırlanan etkin verimli, iyi yönetim ilkelerini hayata geçiren bir mesleki örgütlenme ihtiyacına vurgu yapar. Bu anlayış çerçevesinde yukarıdaki

önergelerin dışında mesleki kurum yöneticileri, işleyişi, çalışanlar, denetim vb. ilgili öneriler sunar (öneri 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32. 33, 34, 35, 36, 37, 38, 41, 42).

DDK 'nın ayrıntı içeren kimi önermelerinden bahsetmedik. Oluşturulmak istenen yeni tipteki mesleki örgütlenmeye yönelik önemli önerileri ele aldık.

Özette:

Önerilere bütüncül açıdan bakılırsa kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları (KKNMK) yapılanmasının anayasadan başlayarak yeniden hukuki düzenlemeler içermesini hedeflediği görülmektedir.

Mesleki örgütlenmelerin niteliği üzerine yani hukuki olarak kamu kurumu kapsamında mı ele alınmalı yoksa özel nitelikte mi ele alınmalıdır. Raporunda bu uzun uzadıya ele alınarak sonuçta kamu kurumu niteliğinde devam etmesi düşünülmekte ancak devletin gözetim ve denetiminin etkin hale geldiği bir işleyiş önerilmektedir. KKNMK 'ların kamu ayrıcalığıyla donatılıp, bir çok yetkiyi kullandığı buna karşıda devletin bu ayrıcalıkları verdiği kadar denetleme, kimi tasarrufta bulunması gerektiği düşünülmektedir. Mali, idari, mesleki konularında denetim vb. düzenlemeler bunu sağlamaya olanak sağlayıcı düzenlemelerdir. Temel sorun alanlarından biri olarak faaliyet alanlarının belirsizliği görülüp bunun sınırlandırılması çerçevenin yeniden belirlenmesi gerektiğini düşünülmektedir. Burada da esas konu kamusal sorumluluk çerçevesinde toplumsal, sosyal alanlara yönelik çalışmalar/faaliyetlerin sınırlarının çizilmesidir.

DDK kamu kurumu niteliğinde, merkezi yapısının dağıtıldığı, mali yapısı kontrol altında tutulan, mali gücü olmayacak, mesleki uygulama ağırlıklı faaliyetlere mahkum, yönetimleri apolitikleştirilmiş devletin yedeklisi yapılara dönüşmüş, kamusal sorgulama yapamayan KKNMK 'lar istemektedir.

DDK raporunda KKNML 'larla ilgili örgütsel yapı, mali, işleyiş, faaliyet alanlarıyla ilgili vb. düzenlemelerle ortada mesleki demokratik bir örgütün kalmayacağı, bir çeşit kamu kurumunun oluşturulmasının amaçlandığı görülmektedir. KKNML 'ların yerine mesleki amaçlı kamu kuruluşları ortaya çıkacaktır.

DDK raporunda sayfalarca demokrasi, sivil toplum, örgütlenme özgürlüğü vb. tartışma, söyleme rağmen KKNMK 'ların parasal kaynakları kullanımı, bağış yapma koşulları, birimlerin merkezi yapıya para aktarma koşulu, seçimle ilgili ayrıntılı düzenleme, profesyonellere denetim yaptırılması gibi iç işleyişe

yönelik müdahaleci mantık demokratik bakışın zerresinin olmadığı otoriter, baskıcı bir anlayışla konunun ele alındığının somut göstergeleridir. Demokratik bir kuruluş olarak tanımladıkları mesleki kuruluşlara, örgüt içi işleyiş ve kararlarda bile hareket alanı bırakmamaktadırlar. Bürokratik bir çeşit kamu kurumu/devletin hizmetçisi bir yapı oluşturulmak istenmektedir.

1950 'lerde mesleki kuruluşlar, sendikal örgütlülük alanlarında oluşturulmaya çalışılan korporatist yapılanma ve ilişkiler kamunun yeniden yapılanması içinde yeniden otoriter bir biçimde kurgulanarak yeni bir korporatist yapılanma DDK raporuyla önümüze konuyor.

DDK raporu ya yeni korporatist yapılanmayı kabul edeceksin yada özel hukuk hükümlerine dönüşerek ayrıcalıklarını kaybedeceksin demektir.

Bu dayatma küreselleşme sürecinde gündeme gelen kamunun yeniden yapılandırılmasının bir parçası olup buna karşı çıkış kamuda dayatılan yeniden yapılandırmaya karşı çıkışın parçası olacaktır.

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

Ekler:

Öneriler Bölümü

Kamu kurumu niteliğinin yeniden tanımlanması

Öneri 1- Raporda ayrıntılı olarak yer verilen tespit ve değerlendirmeler ile tartışmalar/ihtiyaçlar göz önünde bulundurulurak; "Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşu" statüsünün yeniden irdelenmesi ve bu doğrultuda kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına ilişkin Anayasa'nın 135. maddesinin yeniden düzenlenmesi,

.....s. 412

Öneri 2- Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarına (KKNMK) ilişkin olarak her bir kuruluş için ayrı ayrı yasal düzenleme yapmak yerine ortak hükümleri içeren "Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları Hakkında Kanun" adıyla tek bir kanun çıkarılması, KKNMK statüsü verilecek meslek gruplarının bahsedilen kanun ekinde yer alan listede sayılması, sonradan bir meslek grubuna KKNMK statüsü verilmesinin söz konusu listeye Kanunla ekleme yapılarak mümkün olabilmesi, meslek kuruluşlarına ilişkin diğer özel düzenlemelerin ise Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulacak "Ana/Çerçeve Statülerde" düzenlenmesi,

Örgütlenme

.....s. 434

Öneri 3- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının merkezde Birlik ve taşrada da Odalar (barolar) olarak teşkilatlanması, odaların (baroların) sayısının il sayısı ile sınırlanması, Birlik ve oda (baro) yönetimlerinin seçimle belirlenmesi, odalara (barolara) veya Birliğe bağlı olarak ihtiyaca göre temsilcilik, şube, büro gibi birimlerin kurulabilmesi, ancak bu birimlerin

Yönetimlerinin yönetim kurullarınca belirlenmesi ve ayrı bütçelerinin olmaması, Birliklerin odalar (barolar) üzerindeki idari vesayet yetkisinin çerçeve kanunda belirtilen konularla sınırlandırılması,

.....s.434

Öneri 4- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının hizmet yerinden yönetim kuruluşları olmaları sebebiyle, odaların (baroların) tüm üyelerce seçilen Meclisler ve Meclis içinden seçilecek Yürütme/Yönetim Kurullarınca, Birliklerin Genel Kurullarca seçilecek Meclisler ve Meclis içinden seçilecek Yürütme/Yönetim Kurullarınca yönetilmesi,

.....s. 434

Öneri 5- Benzer mesleklerin ayrı oda, şube, federasyon gibi isimlerle örgütlenmelerine izin verilmemesi, ancak bu grupların farklı menfaatlerinin ve sorunlarının oda ve birlik bünyesinde oluşturulacak komiteler, kollar veya meclisler vasıtasıyla ele alınarak temsil imkânı sağlanması, meclislerde veya yürütme kurullarında gerekli görüldüğünde farklı meslek grupları için kontenjanlar ayrılması

.....s. 434

Öneri 6- 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 66. maddesindeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının siyasi partilere bağlı ve yardım yapmasına imkan veren düzenlemenin söz konusu kurumların kamu kurumu niteliğinde olmaları ve üyeliğin zorunlu olması nedeniyle yürürlükten kaldırılması,

..... s. 444

Öneri 7- Önerilen çerçeve kanunda amaç dışı faaliyet göstermenin tanımlanması ve detaylandırılması ve faaliyetlerin kuruluş amaçlarına uygunluğu hususunun iç ve dış denetim uygulamaları sırasında incelenmesi,

.....s. 444

Seçimlere yönelik

Öneri 8- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca yapılan seçimlerde katılım oranını yükseltmek, seçimlerin tarafsızlık ve eşit koşullar altında yapılmasını sağlamak ve mevcut temsil sorunlarını gidermek amacıyla seçimlere ilişkin kurulların yeniden düzenlenmesi,

bu kapsamda;

- Seçimlerde oy kullanmak için veya seçilebilmek için tüm meslek kuruluşları için geçerli olacak asgari ve standart ortak koşulların getirilmesi, bu kapsamda seçimlerde oy kullanmak için üyeliğin zorunlu olması nedeniyle aidat borcunun ödenmesi gibi koşullar konulmaması,
- Seçimlere katılacak tüzel kişilik temsilcileri için düzenlenen yetki belgeleri karşılığı alınan "sicil harcının" kaldırılması, ayrıca meslek kuruluşlarınca buna benzer seçimlere katılma ile ilgili düzenlenen belgelerden hizmet bedeli adıyla ücret alınmaması, bu belgelerin ücretsiz düzenlenmesi,
- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları seçimlerine ilişkin kurulların yeniden düzenlenmesi, yapılacak değişikliklerin seçimlere daha fazla katılımı sağlayacak ve organlarda daha fazla değişik görüşlere sahip gruplara temsil imkânı verecek düzenlemeleri içermesi,
- Doğrudan üyelerin katıldığı seçimlerin tüm meslek kuruluşlarında dört yılda bir aynı tarihte yapılması ve bir hafta sürmesi (örneğin Haziran ayının dördüncü haftası), seçim sandıklarının meslek kuruluşu binası dışında genel seçimlerde olduğu gibi okullara konulması, seçimler ve genel kurulların aynı anda yapılmaması, seçimlerin genel kuruldan önce tamamlanması,
- Seçimlerin milletvekili genel seçimlerine benzer şekilde gerçekleştirilmesi, adayların seçimlerden bir ay önce ilgili seçim kuruluna başvurması ve aday listelerinin seçime 15 gün kala kesinleşmesi, adayların gruplar veya bağımsız adaylar şeklinde birleşik oy pusulasında gösterilmesi ve oyların bu pusula üzerinden kullanılması,
- Seçimlerde oy kullanacak üyelerin isimlerinin ve adreslerinin seçimlerden en az 15 gün önce gruplara veya adaya verilmesi,
- Seçimlerde postayla veya internet üzerinden oy verme imkânı getirilmesi veya bir hafta süreyle sandıklar açık tutularak oy kullanılması,
- Kullanılacak oylarla çoğunluğu alanın tüm listesinin seçilmesi yerine, milletvekili seçimlerine benzer şekilde aldıkları oy oranında gruplara temsil imkanı tanınması, ayrıca tercih sistemleri de kullanılması (Tercih sistemi ile ilgili olarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti milletvekili seçimlerinde uygulanan tercih sistemi),
- Birlik veya konfederasyonların genel kurullarında üye sayısı fazla olan odalara daha fazla delege imkânı sağlanması ile ilgili uygulamalarda birkaç büyük

odanın mutlak hâkimiyetine imkân vermeyecek şekilde bir tavan sınır konulması, bu çerçevede genel kurula katılacak üye ve delege sayılarının yeniden belirlenmesi,

- İlçe seçim kurullarınca düzenlenen seçim sonuçları ile ilgili belgelerde saydamlığı sağlayacak şekilde; seçime katılması gereken üye veya delege sayısı, seçime katılan üye veya delege sayısı, geçersiz sayılan oy sayısı, geçerli oy sayısı, diğer adaylar ve aldıkları oy sayıları gibi seçimle ilgili tüm bilgilerin tam olarak yer almasının sağlanması,
- Seçilme şartlarını kaybedenlerin üyeliklerinin herhangi bir organın kararına gerek olmaksızın kendilerine yapılan tebligatla birlikte kendiliğinden düşmüş sayılması,
- Her kademedeki organlarda görev alanların mazeretsiz olarak belli sayıda (3-5) toplantılara katılmama halinde üyeliklerin kendiliğinden düşmesi yönünde düzenleme yapılması, mazeretlerin açık olarak belirlenmesi,
- Seçimlere katılmayanlarla ilgili tüm meslek kuruluşları için ortak ve standart yaptırımların öngörülmesi gerektiği

.....s. 487

Öneri 9- Meslek kuruluşlarının kamu kurumu niteliğinde olması nedeniyle siyasi görevlere (Milletvekilliği, Belediye Başkanlığı, Parti Başkanlığı ve parti merkez ve il organlarında görev alınması gibi) seçilen meslek kuruluşlarının yönetim organlarında görev alanların, meslek kuruluşlarındaki görevlerinin kendiliğinden sona ermesini ve bu görevlere aday olanların meslek kuruluşlarındaki görevlerinden geçici olarak ayrılmasını sağlayan düzenlemeler yapılması, ...s. 488

Öneri 10- Seçimlere katılım oranlarının düşük olması ve delege tercihlerinin belirlenmesinde kurumsal imkânların kullanılması gibi nedenlerden dolayı, aynı kişilerin uzun yıllar boyunca seçilmeleri sonucunda ortaya çıkan hiyerarşik/otokratik ve tekelci yapıların giderilebilmesi amacıyla meslek kuruluşlarının her kademedeki yönetim/yürütme kurullarında en fazla iki dönem (sekiz yıl) Başkan veya üye olarak görev yapılabilmemesine yönelik sınırlamalar getirilmesi.....s. 488

Öneri 11- Genel Kurulların toplanması için her zaman ilk toplantı dâhil asgari % 25 katılım aranması, bu sayının birer ay arayla yapılacak üç toplantıda da bulunamaması halinde genel kurulu toplanamayan meslek kuruluşu birimi organlarının müstafi sayılması ve yerlerine ilgili mevzuatta yetkili kılınanlarca kayyum atanması,.....s.488

Öneri 12- Mesleki faaliyetler ile ilgili işe başlama, değişiklik, işi bırakma gibi tüm işlemlerin (vergi sicil kayıtları, ticaret sicil kayıtları, esnaf sicili kayıtları, meslek kuruluşları oda kayıtları gibi) tek bir merkezde elektronik ortamda yapılmasını; icra edilen faaliyetin hangi meslek grubuna ait olduğunun AB standartlarında tek bir merkezce belirlenmesini ve aleni olması gereken bilgilere internet ortamında isteyen tüm kişilerce ulaşılabilmesini teminen Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ve ilgili meslek kuruluşlarınca ortak bir çalışma yapılması suretiyle sicil kayıtlarını ilgilendiren aynı ve benzer işlemler için tek bir merkezden hizmet alınımının sağlanarak Devlet, meslek kuruluşları ve meslek mensupları üzerindeki maliyetlerin en aza indirilmesi,.....s.501

Zorunlu üyelik

Öneri 13- Mesleğini fiilen kamu sektöründe icra eden meslek mensupları (doktor, avukat, mühendis, veteriner vb.) için meslek kuruluşlarına üyelik zorunluluğu getirilmesi, söz konusu kamu görevlilerinin kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları organlarında görev alması ile ilgili usul ve esasların gözden geçirilmesi,

.....s. 502

Mali yapı

Öneri 14- Mesleki faaliyetlerin yerel düzeyde yoğunlaşması ve üst birliklerde ihtiyaç fazlası kaynak birikimine yol açması nedeniyle taşra birimlerinden birlik ve konfederasyonlarına aktarılacak payların üst sınır (% 5 gibi) konularak yeniden belirlenmesi, ...s. 558

Öneri 17- Birlik ve odaların bağış ve yardımlarının toplam brüt oda gelirlerinin % 5'ini aşmaması, bu bağış ve yardımların genel kurullarınca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde yapılabilmesi, ...s.558

Öneri 18- Birlik ve odalarca verilen hizmetler karşılığı tahsil edilen ücretler ile kimlik ve ruhsat gibi düzenlenen bazı evrak karşılığında tahsil edilen bedellerin aşırı fiyatlandırılması ve bu konuda meslek kuruluşları bünyesinde öz denetim mekanizmalarının işlevsiz kalması sebebiyle öz denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi veya söz konusu tarife ve ücretlerin ilgili Bakanlık veya uygun görülecek bir kamu otoritesince onaylanmasına yönelik düzenlemeler yapılması ile aidatların asgari ücrete bağlı olarak çerçeve kanunda belirlenecek alt ve üst sınırlar içinde genel kurullarca belirlenmesi, ...s. 558

Öneri 19- Meslek kuruluşlarının hemen hemen

tamamında oluşan gelir fazlalarının değerlendirilmesini teminen gerek vergileme gerekse söz konusu fazlalığın zorunlu olarak çeşitli bilimsel ve toplumsal amaçlarla (mesleki eğitim tesislerinin kurulması/desteklenmesi, kamuya yararlı derneklere ve vakıflara tahsis edilmesi, Ar-Ge çalışmaları için TÜBİTAK`a tahsis edilmesi vb.) kullanılmasına yönelik düzenlemeler yapılması ve bu kapsamda 5174 sayılı Kanunun 78 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin yürürlükten kaldırılarak birlik, oda ve borsa bütçelerinden Sanayi ve Ticaret Bakanlığına pay ayrılması uygulamasına son verilmesi,..... s.559

Öneri 20- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşlarının vergisel hak ve yükümlülüklerinin kapsam ve mahiyeti ile bu kuruluşlara tanınan vergi muafiyet ve istisnalarının gözden geçirilmesi, ...s. 576

Öneri 21- Disiplin usul hükümlerinin tüm meslek kuruluşları için uygulanmak üzere seçim uygulamasında olduğu gibi ortak olarak düzenlenmesi ve disiplin suçlarının meslekteki gelişmelere ve değişen koşullara göre gerektiğinde yeniden tanımlanması; disiplin cezalarının üyeler üzerinde caydırıcı etki sağlayabilmesi için, uyarma-kınama gibi etkisiz cezalar veya uygulanamayan ihraç cezaları gibi ağır cezalar yerine para cezası gibi doğrudan etkili cezalara ağırlık verilmesi, ayrıca verilen cezaların vatandaşa ulaşacak şekilde duyurulması,.....s. 592

Öneri 22- Disiplin ve soruşturma işlemlerinin birlik ve oda yönetim kurulları ile ilişkilendirilmemesi, yeterli ve gerekli ölçüde faaliyet icra edemeyen seçimle oluşturulan disiplin kurullarının kaldırılarak bunların yerine tamamen bağımsız ve özerk disiplin kurulları oluşturulması, bu çerçevede birlik düzeyindeki Yüksek Disiplin Kurullarının (Yüksek Onur Kurullarının), % 50'si meslek kuruluşları birlik meclislerince, % 50'si ilgili kamu kuruluşunca önerilecek üyelerden oluşturulması gibi alternatif çözümler üretilmesi; oda düzeyindeki Disiplin Kurullarının (Onur Kurullarının) bağımsız ve özerk olarak oluşturulacak Yüksek Disiplin Kurulunca atanması

.....s. 5

Öneri 39- Rekabet Kurulu kararları ve konuya ilişkin Danıştay kararları ile regülasyon (düzenleyici ve denetleyici işlevler) ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, her alanda rekabeti sağlayacak ve sunulan hizmetlerin kalitesi, sunum biçimi ve fiyat konusunda meslek mensupları/meslek örgütleri / tüketiciler / toplum / devlet arasında dengeyi sağlayacak yeni bir mesleki regülasyon (fiyat

tespitleri, mesleki reklamlar, mesleğe giriş koşulları ve diğer regülasyon alanları) modeli üzerinde çalışılması, ...s. 690-92

Yönetimsel konular ve diğerleri

Öneri 15- Meslek kuruluşlarının şirket kurmaları, kurulmuş olanlara katılmaları ve söz konusu şirketlerin yönetimleri ile ilgili usul ve esasların yeniden belirlenmesi, bu kapsamda;

- Meslek kuruluşlarının esas amaç ve işlevleriyle örtüşmeyen ve amaç sapmasına/çatışmasına neden olan görev ve hizmetlerinin, bu kuruluşlardan alınarak belli kurallar çerçevesinde piyasa koşulları içerisinde yürütülmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması,

- Meslek kuruluşlarının şirketlere ortak olmasına ilgili Bakanlık veya ilgili kamu kurumunca izin verilmesi, verilecek izinlerde kurulacak şirketin iştiğal sahasının meslek kuruluşunun amaçlarıyla ilgili olmasına dikkat edilmesi ve izinde açıkça yer alan iştiğal konularının ticaret sicilinde yer alan ana sözleşmelerde aynen yer almasının sağlanması,

- Meslek kuruluşlarının şirketlerde münferit veya topluca % 51 ve üzerinde sermaye payına sahip olmasının yasaklanması, zorunlu durumlarda (yeni bir alanda yatırım yapılması, özel şirketlerin talepte bulunmayacağı alanda faaliyet göstermesi, ARGE gibi) ortak olunmasına Bakanlar Kurulu Kararıyla izin verilmesi ancak en geç beş yıl içinde meslek kuruluşlarının münferit veya topluca sermaye payının % 5'in altına indirilmesi, beş yılın sonunda sermaye payının bu düzeye inmemesi halinde bu miktarın üzerindeki payın Özelleştirme İdaresinin yönetimine geçmesi ve en geç bir yıl içinde özelleştirilerek TÜBİTAK'a aktarılması,

- Meslek kuruluşlarınca ortak olunan şirketlerin yönetim kurullarında görev alanlara ödenecek ücretlerin KİT'lerde görev alan kamu görevlilerinde uygulanan yöntemle benzer bir usulle sınırlanması, ...s.558

Öneri 16- Görev süresi sona eren yönetimlerin, meslek kuruluşlarınca kurulan veya gelirinin % 50'den fazlası meslek kuruluşlarına ait olan vakıflarla ilişkisinin sonlandırılmasını teminen, söz konusu vakıfların yönetimlerinin, meslek kuruluşunun seçilmiş mevcut yönetimlerinden oluşması / oluşturulması yönünde düzenleme yapılması, ...s.558

Öneri 23- Meslek kuruluşlarınca, vatandaşların, üyelerin tutum ve davranışlarına karşı yapacakları ihbar ve şikâyetleri kolayca iletebilecekleri ortamların (internet gibi) oluşturulması, ...s.592

Öneri 24- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları personeli ile yönetim ve diğer organlarında görev alanların 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun kapsamına alınması, ...s.598

Öneri 25- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının görevlileri ile yönetim ve diğer organlarına seçilen üyelerinin 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu kapsamına alınması, ...s.604

Öneri 26- Kamu kurum ve kuruluşlarının mevzuat hazırlıkları sırasında ilgili meslek kuruluşlarından süreli yazılı görüş almalarının zorunlu hale getirilmesi, ...s.614

Öneri 27- 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun çerçevesinde silah taşıma ruhsatı verilebilecek meslek mensupları listesinde yer alan kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına ilişkin bölümün tümüyle kaldırılması veya sınırlandırılması, ...s.617

Öneri 28- "Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu" ve "meslek üst kuruluşu" olarak teşkil edilen kuruluşların taşıtlarına "resmî plaka" verilmesi şeklindeki uygulamaya son verilmesi, ayrıca meslek kuruluşlarının yönetici ve görevlilerine tahsisli araçların amaç dışı kullanımı ve suistimalinin önüne geçilmesi hususunda gerekli tedbirlerin alınması, ...s.632

Öneri 29- Meslek kuruluşlarında uluslararası standartlarda bir iç denetim sistemi oluşturularak profesyonel denetçilerin görevlendirilmesi suretiyle genel kurullarca seçilen denetim kurullarının iç denetim alanında oluşturdukları zafiyetin ortadan kaldırılması ve meslek kuruluşlarının dış denetiminin Bakanlıklar ve ilgili kuruluşlar yerine, Sayıştay Başkanlığınca belirlenecek "Bağımsız Denetim Kuruluşlarınca" her yıl düzenli olarak gerçekleştirilmesi,.....s.647

Öneri 30- Meslek kuruluşlarının mevzuatına uygun olmayan harcamaları ile ilgili olarak şahsi mali sorumluluk uygulaması getirilerek özel yaptırımlar öngörülmesi; meslek kuruluşlarından Birlik ve Konfederasyonlarda Türk Ceza Kanunu'na göre suç teşkil eden usulsüzlüklerin Sayıştay Başkanlığının talebi üzerine ilgili Bakanlık müfettişlerince soruşturulması, taşra organlarındaki benzer usulsüzlüklerin Birlik ve Konfederasyonda istihdam edilecek denetim elemanlarınca soruşturulması, ...s.647

Öneri 31- Meslek kuruluşlarının amaç ve hedefleriyle uyumlu, risk değerlendirmelerine dayalı, iç kontrolün amaçlarını sağlayan, temel unsurlarını içeren ve iyi işleyen bir iç kontrol sisteminin tasarlanıp uygulanmasına imkân veren bir çerçeve oluşturulması, bu kuruluşların örgüt ve yönetim yapılarına uygun iç kontrol standart ve yöntemlerinin belirlenmesi, yönetimlerin bu konudaki sorumluluklarının netleştirilmesi,

.....s.655

Öneri 32- Meslek kuruluşlarının mal ve hizmet alımları ile ihaleye tabi diğer işleri konusunda şeffaflığı ve rekabeti sağlayacak ve buna ilişkin iş ve işlemler üzerinde üyelerin ve kamuoyunun denetimini etkin kılacak şekilde- uluslararası standartlar ve AB normlarına uygun yeni bir yapı tasarlanması, ...

Öneri 33- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları bütçelerinin hazırlanması, karara bağlanması, uygulanması ve özellikle ibra ve denetlenmesine ilişkin süreçlerin ilgili mevzuatta açık bir şekilde düzenlenmesi ve tüm meslek kuruluşlarında bütçe ve mali yılın takvim yılı esasına göre belirlenmesi ile genel kurullardaki ibra süreçlerinin takvim yılı esasına göre işletilmesi, ...

Öneri 34- Meslek kuruluşlarının muhasebe esaslarının, standart hesap planlarının, muhasebe ve raporlama sisteminin amaç ve hedeflerinin, sistemin kimlere, hangi şekilde, hangi ihtiyaçlar doğrultusunda ve hangi dönem zarfında raporlama yapacağıının uluslararası standartlara uygun olarak Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu veya Devlet Muhasebesi Standartları Kurulunca belirlenmesi; meslek kuruluşlarına faaliyet raporu hazırlama ve bunları kamuoyuna açıklama zorunluluğu ile meslek kuruluşlarının gelir ve giderlerini ve bunlara ilişkin açıklayıcı bilgileri kamuoyuna açıklama ve internet sitelerinde yayımlama zorunluluğu getirilmesi, ...

Öneri 35- Meslek kuruluşları organlarında, kurul ve komisyonlarında görev alacaklara yapılacak ödemelere yönelik olarak asgari ücrete bağlı bir sınır etirilmesi,..... s.673

Öneri 36- Kaynakların verimli kullanılması ve hizmetlerin gerektirdiği unvan, nitelik ve sayıda personel istihdamının sağlanabilmesi amacıyla; meslek kuruluşlarında norm kadro uygulamasına geçilmesi, bununla ilgili usul ve esaslar ile norm kadro unvan, nitelik ve sayılarının meslek kuruluşlarının meclislerince onaylanarak uygulanması, ...

..... s.675

Öneri 37- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında personel ödemelerinin toplam gelirlerin belli bir tutarını aşmayacak şekilde sınırlandırılması ve personel ücretlerine genel olarak veya gruplar itibarıyla (Üst Yönetim, Teknik Personel, İdari Personel gibi) bir üst sınır konulması,

.....s.675

Öneri 38- Meslek kuruluşu organlarında görev alanlar ile kuruluş personelinin yurt içi ve yurt dışı geçici görevlendirmelerinde ödenecek harcırah ve benzeri ödemelere ilişkin genel esasların belirlenmesi ve yurt içi ve yurt dışı için ayrı ayrı olmak üzere üst limitler konulması,..... s.680

Öneri 40- Meslek kuruluşlarınca mesleki faaliyetin iyileştirilmesine yönelik mesleki eğitim programlarının yaygınlaştırılması ve söz konusu programlara meslek mensuplarının katılımının zorunlu hale getirilmesi.....s. 704

Öneri 41- Meslek kuruluşlarının üyelerine yönelik sosyal yardımlaşma ve dayanışma uygulamalarını gerçekleştirmek üzere kurulan "Yardımlaşma Sandıklarının", hangi hallerde üyelerine yardımda bulunacağına ilişkin kriterlerin açık bir şekilde mevzuatla düzenlenmesi, meslek kuruluşlarının sosyal yardımlaşma ve dayanışma amacıyla üyelerinden ayrıca bir aidat veya benzeri isimlerle gelir toplamaması, bu amaçla kullanılacak kaynakların mevcut aidatlar ve gelirler içerisinde ayrılacak paylarla sağlanması,.....s.709

Öneri 42- Merkezi idarenin meslek kuruluşları üzerindeki vesayet yetkisinin içeriğinin, sınırının, usulünün ve uygulama alanlarının gözden geçirilmesi; işlevini yitirmiş, iş ve işlemlerin yürütülmesini zorlaştıran bazı vesayet uygulamalarının kaldırılması; her bir meslek kuruluşu için vesayet otoritesinin açık olarak tespit edilmesi ve söz konusu kamu birimlerinin kendilerine verilen görevlerin gerekli kıldığı idari kapasiteye kavuşturulması,..... s.727

Öneri 43- 5544 sayılı Kanunla kurulan Mesleki Yeterlilik Kurumunca oluşturulacak bir çalışma grubu marifetiyle (diğer ilgili bakanlık ve kuruluşların da katılımıyla), ülkemizde icra edilen mesleki faaliyetler, meslekler itibarıyla mesleki yeterlilikler, meslek unvanları ve meslek mensuplarının örgütlendirilmesi, mesleki örgütlenme ve örgütlenme modelleri konusunda Dünyada ve Avrupa Birliği ülkelerindeki uygulama ve gelişmeler de dikkate alınarak bir çalışma yapılması/yaptırılması